ECLI:LV:AT:2026:0507.11261009920.7.L

Lieta Nr. 11261009920, SKK-7/2026

Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 7. maijā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Aivars Uminskis, senatores Aija Branta un Sandra Kaija

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar Dienvidkurzemes prokuratūras prokurores Ieviņas Pickaines kasācijas protestu par Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 8. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 6. oktobra spriedumu

/Persona A/, /personas kods/,

atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas ar brīvības atņemšanu uz 5 gadiem un probācijas uzraudzību uz 2 gadiem.

No /Persona A/ piedzīta: 1) cietušās /Persona B/ labā kompensācija 663,84*euro* par mantisko zaudējumu un 2850 *euro*par morālo aizskārumu, pārējā daļā morālā kaitējuma kompensācija nav noteikta; 2) valsts labā cietušajai /Persona B/ valsts izmaksātā kompensācija 2150*euro*.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas par tīšu smagu miesas bojājumu nodarīšanu, kas neuzmanības dēļ bija par iemeslu cietušā nāvei.

[3] Ar Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 8. aprīļa spriedumu, iztiesājot lietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ aizstāves zvērinātas advokātes Viktorijas Borinas apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 12. oktobra spriedums atcelts pilnībā.

Ar apelācijas instances tiesas spriedumu apsūdzētais /Persona A/ atzīts par nevainīgu un attaisnots apsūdzībā pēc Krimināllikuma 125. panta trešās daļas.

Cietušās /Persona B/ un valsts labā pieteiktās kaitējuma kompensācijas atstātas bez izskatīšanas.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas protestu iesniegusi Dienvidkurzemes prokuratūras prokurore I. Pickaine, lūdzot to atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pamatojot lūgumu, prokurore norādījusi, ka apelācijas instances tiesa selektīvi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 128. pantu.

Tiesa nepamatoti atzinusi, ka poligrāfa ekspertīzes eksperta 2021. gada 30. septembra atzinums (turpmāk – Eksperta atzinums) un pēc aizstāves pieprasījuma veiktais poligrāfa izpētes 2022. gada 15. decembra atzinums (turpmāk – Izpēte)ir pretrunīgi gan katrs atsevišķi, gan savstarpēji, jo Eksperta atzinumā secināts, ka apsūdzētais /Persona A/ melo, teikdams, ka apsūdzībā norādītajā vietā un laikā nav sitis /Persona C/ pa galvu, bet Izpētē secināts, ka: 1) ar lielu varbūtības pakāpi var apgalvot, ka /Persona A/ sita /Persona C/ pa galvu; 2) ar lielu varbūtības pakāpi var apgalvot, ka /Persona A/ pirmais sāka sist /Persona C/.

Motīvu daļa

[5] Senāts konstatē, ka izskatāmajā gadījumā ir jāizvērtē, vai apelācijas instances tiesa Eksperta atzinumu un Izpēti ir novērtējusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. panta prasībām.

[5.1] Senāts atgādina, ka lietā esošo pierādījumu pietiekamība apsūdzētā vainīguma konstatēšanai ir būtības jautājums, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms (sk. *Senāta 2020. gada 10. novembra lēmuma lietā Nr. SKK-127/2020, ECLI:LV:AT:2020:1110.15890007015.20.L, 5.3. punktu*). Kasācijas instances tiesas kompetencē nav, pārbaudot pierādījumus, pārliecināties, ka izslēgta jebkura iespējamība, ka pierādījumu pārbaudes rezultātā varētu izdarīt kasatoram labvēlīgāku secinājumu. Tā būtu atkārtota pierādījumu novērtēšana pēc būtības, ko veic pirmās un apelācijas instances tiesa (*Senāta 2018. gada 13. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-92/2018, ECLI:LV:AT:2018:0213.A420433513.2.S, 7. punkts*).

Lai gan kasācijas instances tiesa nevar pārvērtēt apelācijas instances tiesas iekšējo pārliecību vai tiesisko apziņu pierādījumu novērtēšanā, tomēr tās kompetencē ir pārbaudīt procesuālo tiesību normu piemērošanas pareizību, tai skaitā normu, kas reglamentē pierādījumu vērtēšanas kārtību, un to vai apelācijas instances tiesa ir vērtējusi pierādījumus un vai vērtējums atbilst likumā izvirzītajām prasībām (sk. *Senāta 2008. gada 26. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-73/2008 10. un 11. punktu, 2006. gada 2. oktobra lēmumu lietā Nr. SKK-568, Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi 2006. Rīga: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 87. lpp*.).

Kasācijas instances tiesa var atzīt, ka ir pārkāpta norma, kas reglamentē pierādījumu vērtēšanu, ja, piemēram, tiesas secinājumi vai nu vispār nebalstās uz pierādījumiem, bet tikai uz pieņēmumiem, vai ja secinājumi loģiski nevar izrietēt no novērtētajiem pierādījumiem, vai ja kāda pierādījuma saturs ir acīmredzami nepareizi noskaidrots, piemēram, tiesa vispār nepareizi izlasījusi rakstveida dokumentu vai izlaidusi no vērtējuma kādu dokumenta vai liecības daļu, vai ja pierādījumu vērtējums ir pretrunīgs un acīmredzami nepilnīgs (sk. *Senāta 2018. gada 13. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-92/2018, ECLI:LV:AT:2018:0213.A420433513.2.S, 7. punktu, 2021. gada 23. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-138/2021, ECLI:LV:AT:2021:0923.A43009415.14.S, 13. un 23. punktu*).

[5.2] Apelācijas instances tiesa spriedumā ir izklāstījusi Eksperta atzinuma un Izpētes saturu un atzinusi, ka tie ir pretrunīgi gan paši par sevi, gan savstarpēji.

Tiesa atzinusi, ka Eksperta atzinuma aprakstošā daļa ir pretrunā ar tās secinājumu daļu.

Pamatojot savu atzinumu, tiesa, atsaucoties uz ekspertīzes gaitā apsūdzētajam /Persona A/ konstatētajām psihofizioloģiska sasprindzinājuma izpausmēm, kas tika novērotas, viņam atbildot uz jautājumiem par savu vārdu un par to, vai pastāv kādi apstākļi, par kuriem /Persona A/ nevēlas runāt, norādījusi, ka eksperts kļūdaini secinājis, ka lietā nav konstatēti apstākļi, kas varētu ietekmēt ekspertīzes validitāti.

Tiesa konstatējusi, ka Eksperta atzinums ir pretrunā ar Izpēti jautājumā par apstākļiem, kādu iemeslu dēļ apsūdzētais /Persona A/ kopā ar lieciniekiem /Persona D/ un /Persona E/ brauca pie /Persona C/.

Eksperta atzinumā norādīts, ka /Persona A/ nemelo, teikdams, ka sitis pēc /Persona E/ lūguma, bet Izpētē, ka atbildes par šo jautājumu ir neviennozīmīgas, jo /Persona A/ kaut ko slēpj.

[5.3] Senāts norāda, ka jautājums par Eksperta atzinuma validitāti jeb pamatotību ir saistīts ar ekspertīzē pielietoto metodi, un uz tās pamata izdarītiem secinājumiem, kuru izvērtēšanai ir nepieciešamas speciālās zināšanas. Turklāt poligrāfa ekspertīzes eksperta atzinuma pētījuma daļa sastāv no vairākām daļām – izpētes validitātes faktoru novērtējums, verbālā komunikācija, verbālā un paraverbālā ekspresija, neverbālā komunikācija un ekspresija, poligrāfa testi, izpētes datu kolerāciju novērtējums, savukārt apelācijas instances tiesa savu secinājumu par Eksperta atzinuma aprakstošās un secinājumu daļas pretrunīgumu pamatojusi ar atbildi uz vienu no poligrāfa testa jautājumiem. Savukārt apstāklis, ka tiesa konstatē pretrunu starp Eksperta atzinumu un Izpēti kādā jautājumā, pats par sevi nepadara Eksperta atzinumu kopumā par neticamu.

[5.4] Senāta praksē eksperta nopratināšana un viņa liecību izvērtēšana ir atzīts paņēmiens, lai izvērtētu, vai eksperta atzinumā ir konstatējamas pretrunas. Senāts ir vērsis uzmanību uz nepieciešamību spriedumā vērtēt gan ekspertu atzinumu, gan ekspertu liecību saturu, tai skaitā, lai noskaidrotu izmantotās metodes būtību (sal. sk. *Senāta 2023. gada 14. decembra lēmuma lietā Nr. SKK-280/2023, ECLI:LV:AT:2023:1214.11310016719.7.L, 5.4. punktu, 2022. gada 22. decembra lēmumu lietā Nr. SKK-703/2022, ECLI:LV:AT:2022:1222.13905000420.9.L; 2020. gada 26. novembra lēmuma lietā Nr. SKK-99/2022, ECLI:LV:AT:2020:1126.11520080315.4.L, 6.2.4. punktu*).

Eksperta atzinums ir viens no Kriminālprocesa likuma 9. nodaļā minētajiem pierādīšanas līdzekļiem, un tiesa to novērtē saskaņā ar šā likuma 128. panta noteikumiem. Kriminālprocesa likuma 194. panta pirmā daļa paredz, ka ekspertīzi nosaka gadījumos, kad kriminālprocesam nozīmīgu jautājumu noskaidrošanai nepieciešams veikt pētījumu, kurā izmantojamas speciālas zināšanas kādā zinātnes, tehnikas, mākslas vai amatniecības nozarē.

Eksperts, izmantojot savas speciālās zināšanas, sniedz argumentētas atbildes uz procesa virzītāja uzdotajiem jautājumiem vai iemeslus, kuru dēļ atbildēt nav iespējams.

Tādējādi ar speciālajām zināšanām saprot tādas prasmes, kas ir ārpus vispārējām juridiskajām zināšanām, un eksperta atzinuma mērķis ir analizēt faktus tajā jomā, kurā ne tiesai, ne procesa dalībniekiem nav speciālu zināšanu.

Senāts norāda, ka iepriekš minētais attiecas arī uz pretrunu novēršanu jautājumos, kas saistīti eksperta atzinumā pielietoto metodi un tās izmantošanas rezultātā izdarītajiem secinājumiem. Ekspertīzē pielietotās metodes izprašana ir saistīta ar speciālām zināšanām konkrētā ekspertīzes jomā, kas ietilpst eksperta kompetencē. Situācijā, kad konstatējamas iespējamas pretrunas eksperta atzinuma saturā, tai skaitā par ekspertīzē pielietoto metodi un tās rezultātā izdarītiem secinājumiem, lai tās novērstu, par šiem apstākļiem ir nopratināms eksperts.

Kriminālprocesa likuma 156. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts noteic, ka procesa virzītājs var aicināt ekspertu vai revidentu sniegt liecību, lai: 1) noskaidrotu ar eksperta vai revidenta atzinumu saistītus lietai nozīmīgus jautājumus, kuri neprasa papildu pētījumus; 2) precizētu ziņas par ekspertīzē vai revīzijā izmantoto pētījuma metodi vai atzinumā lietotajiem terminiem.

Senāts atzīst, ka izskatāmā lietā, konstatējot iespējamas pretrunas Eksperta atzinumā, tiesai bija pamats vērtēt, vai šo pretrunu novēršanai ir nepieciešams nopratināt ekspertu par ekspertīzē pielietoto darba metodi un tās ietekmi uz atzinumā izdarītajiem secinājumiem.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesas secinājums par pretrunu esību šajā atzinumā izdarīts pretēji Kriminālprocesa likuma 128. panta prasībām. Minētais atzīstams par būtisku pārkāpumu šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma.

[5.5] Senāts papildus vērš uzmanību, ka, skatot lietu no jauna, apelācijas instances tiesai ir jāvērtē, vai eksperts nopratināms arī par apstākļiem saistībā ar pārējiem poligrāfa ekspertīzes eksperta atzinumiem un Izpēti, kā arī tai jāsniedz pamatojums, kādēļ apstāklis, ka otra persona, kura, iespējams, kopā ar apsūdzēto piedalījusies noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, nav saukta pie kriminālatbildības, ietekmē apsūdzētā kriminālatbildību.

[6] Apsūdzētajam /Persona A/ drošības līdzeklis nav piemērots. Senāts atzīst, ka šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata drošības līdzekļa piemērošanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Kurzemes apgabaltiesas 2024. gada 8. aprīļa spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Uminskis A. Branta S. Kaija